

En 😍📖

Dette er første sætning i en berømt novelle. Den er skrevet i *emoji*, og den er blot en blandt mange fortolkende oversættelser lavet af brugere af smartphones, hvor alfabetet med de små ikoner og symboler, der nu findes som standardtastatur på de fleste smartphones, er installeret. Emojireads, som den slags ‘oversættelser’ kaldes (med et *hashtag* #emojireads) på Twitter og blogs, er et godt eksempel på, hvordan folk på ret humoristisk vis fortolker og diskuterer litteraturen ved at genskrive den med de små symboler. Emojis er skabt til mobiltelefoner, og det er et sprog, hvor mange ord og megen betydning kan kondenseres til ganske få tegn og derfor nemt kan sendes via mobilnetværket. Hvad der begyndte som en socio-kulturel teenage-trend i Japan i 1990’erne er efterhånden blevet til, at symbolerne er gledet ind i det hverdagsprog, som anvendes i sms-beskeder og på sociale medier som Twitter, Tumblr, Snapchat og Instagram. Som konsekvens af, at symbolerne er blevet en del af en blomstrende online-kultur – og dermed en helt integreret del af mobilens hverdagskriftsprog – er emojis naturligvis også blevet en del af vores kunst og kultur, hvor de indgår i æstetiske produkter og praksisser. Det er det, dette essay handler om.

USAs nationalbibliotek, The Library of Congress, anskaffede sig i 2013 endnu en udgave af Herman Melvilles klassiker *Moby Dick*, da de indkøbte Fred Benensons oversættelse *Emoji Dick*. Oversættelsen er finansieret på Kickstarter, verdens største *crowdfunding* website, og Benensons oversættelse er foregået via *crowdsourcing*-principper, hvor han redigerede de mange oversættelser, der kom ind fra Amazon Mechanical Turk.¹ Library of Congress begrundede indkøbet med, at det er den første oversættelse, der er skrevet i smartphonens sprog emoji, og at den er et produkt af en onlinekultur, som biblioteket benytter lejligheden til at dokumentere. Den indkøbsansvarlige hovedbibliotekar siger, at bogen “takes a known classic of literature and converts it to a construct of our modern way of communicating, making possible an investigation of the question, ‘is it still a literary classic when written in

a kind of smart phone based pidgin language?” (Allen 2013). I bibliotekskataloget er forfatteren angivet som Melville, oversætteren er Amazon Mechanical Turk, redaktøren er Benenson, og bogens type er angivet som “text; still image”. Det er med andre ord en ret hybrid udgivelse.

Samtidig er emojis også ved at være anerkendte i andre officielle kredse som en vigtig udtryksform, hvilket man eksempelvis kan se af Det Hvide Hus’ seneste rapport om ungdommens tilstand i USA, hvor den korte udgave af rapporten benytter emojis til at formidle budskabet, eksempelvis: “while is more important than ever before, it also costs more ” (The White House 2014). Det Hvide Hus vil have fat i målgruppen, og det prøver de på at få ved at tale dens sprog, emoji, i en form, der er egnet til at blive læst på en smartphone: en nemt overskuelig, scrollbar og ikke mindst meget visuel oversigt formidlet med humor.

Emoji-sproget er tæt forbundet med telefonen: Det er faktisk skabt til mobiltelefoner, fordi mobilsekskaberne ville fastholde kunderne ved at give dem mulighed for at være hverdagskreative med sprog og kommunikation, hvilket vi skal se nærmere på nedenfor. Emojis er også en del af den mediering, som mange oplever og tager del i, når de er online gennem de mobiltelefoner, der efterhånden medierer stort set alt. En del af den væren-online og væren-mobil resulterer i en række digitale praksisser, som indeholder korte og eksperimenterende bearbejdnings af kunst og kultur fra både samtid og fortid. Også forfattere udforsker mulighederne i de nye (meget visuelle) onlinesprog – danske Olga Ravn er en af dem, der gør det – og dermed kobler de sig meget direkte til læsernes hverdag.

Onlinekulturen indgår på flere måder i litterære praksisser, både som en måde at være læser af litteratur (og kunst, film, osv.) på og som en måde at være forlag og forfatter på. Fra tid til anden dukker der kortvarige begivenheder op på Twitter, hvor brugere fortolker film, bøger, sange, kendte folks liv, musikvideoer, kunstmalerier og lignende via emojis. Det dukker op som bølger på sociale medier, og de varer typisk i nogle timer eller et par dage. #emojireads, som jeg indledte med, er en af de bølger, men der har også været #emojiarthistory, #emojibooks, og man kan hente en *Guess the Emoji Movies* app til smartphones, hvor man kan quizze på filmtitler og -hovedpersoner beskrevet som emojis. Mange af hashtag-bølgerne er med deltagelse af både almindelige Twitter-brugere og af mere officielle firmaer og organisationer som eksempelvis biblioteker, forlag og kunstmuseer. Et af de første store eksempler på en hashtagbølge er #emojiarthistory, som startede 11. februar 2013, da @manBartlett skrev en fortolkning af Chris Burdens performance “Shot” (1971): “ ” og senere af Van Goghs liv: “ ”. Idéen blev i løbet af ganske kort tid samlet op af andre Twitter-brugere, men også af de store kunstinstitutioner (fx Getty-museet, Saatchi og SFMoMa), og i løbet af et par dage blev der sendt hundredevis af tweets, hvoraf mange blev videresendt ud i andre netværk, ofte hundredevis af gange. Det er altså en ret stor rækkevidde, sådanne bølger får, fordi hver Twitter-bruger typisk har et par hundrede – nogle gange mange flere – følgere, og ofte ender de bedste også med at blive gengivet i aviser og online medier, som anvender de brugergenererede fortolkninger, når kultursektionerne skal pepes op.

#emojireads

Emojireads er et godt litterært eksempel, som primært handler om, hvad læsere læser, og hvordan forlag engagerer sig i læseres litteraturforbrug. Det kan handle om at gengive de første sætninger af noget velkendt og anerkendt litteratur, som i mit åbningscitat, eller om at skrive referater af hele bøger. Eksempelvis blomstrede #emojireads op til ca. 300 bogreferater skrevet gennem symboler, efter at litteratur-bloggeren Maris Kreizman fredag 1. august 2014 tweetede:²

“ Instead of all the cliched adjectives, maybe the publishing industry should give in and allow all blurbs to be done in emoji form. (@mariskreizman, 1. aug 2014 kl. 16.54 (CET))

Fem minutter senere tog forlaget Random House udfordringen op og kobledede det til den på Twitter så udbredte fredagstradition #FridayReads (#fredagsbog på dansk), hvor Twitter-brugere skriver, hvilken bog de læser lige nu, og dermed anbefaler bøger til hinanden.³ Da Random House tog udfordringen op med Krakauers ikke-fiktion *Into thin air* (1997), lagde forlaget dermed grunden for omkring 300 tweets fra alle slags Twitter-brugere, der genfortalte berømte romaner i emoji. Det havde da allerede ændret sig en smule fra Kreizmans tweet, fordi Random House lagde op til, at man skulle genfortælle litteraturen gennem emoji og ikke skrive *blurbs* til en roman, som Kreizman, måske lettere fortvivlet over bagsideteksternes kvalitet, havde forslået.

Der kom som sagt flere hundrede fortolkninger af primært romaner og noveller i løbet af ganske få dage, og der var flere forskellige strategier; nogle var meget korte, andre gjorde en dyd ud af at forsøge at ramme Twitters grænse på 140 tegn, hvilket i sig selv er sjovt. Fælles for dem alle er nemlig, at de er humoristiske og legende, og at de indeholder en stor grad af med-forfatteri: den, der laver emoji-fortolkningen, laver i høj grad også en gendigtning, og det er en stor del af fascinationen, både for bidrageren og for læseren. Se eksempelvis gengivelsen af Victor Hugos *Les Misérables*, som er humoristisk og præcis, samtidig med at den er beundringsværdigt omfattende; den har nok taget mere end et par minutter at lave, hvilket er sjældent for tweets:

Emoji-kulturen

Emoji stammer fra Japan, hvor mobiltelefonudvikling har været hurtigere og er foregået tidligere end i de fleste andre lande: Før mobiltelefonen var personsøgeren udbredt, og den skiftede hurtigt fra at være forretningsmandens værktøj til at være teenagerens foretrukne sociale kommunikationsteknologi. Især selskabet Docomo så forretningspotentialet i teenagerne, og som det første selskab lancerede de emojis i midt-1990'erne, i første omgang som et enkelt hjerte-ikon som særskilt tegn på deres personsøgere. Eksperimentet lykkedes – alle teenagerne flyttede til Docomo, fordi her kunne man sige mere, udtrykke sig bedre, og det var sjovt at sende hjerter til hinanden – og da personsøgeren få år efter stod for at blive afløst af mobiltelefoner, skabte Docomos designer Shigetaka Kurita et stort sæt emojis, der var en del af lanceringen af den første internet-på-mobilen service i 1999. Undersøgelser viste snart, at teenagere hellere ville bruge penge på mobiltelefonregninger end på andre former for underholdning (Auckerman, 2001), og udvalget af emojis samt andre mobile-only applikationer så som små spil, blev derfor hurtigt en væsentlig konkurrenceparameter. Emoji fungerer teknisk på den måde, at det ikke er selve billedet, der transmitteres, det er derimod en kode, som modtagertelefonen selv oversætter til et tegn ud fra det tegnsæt, som den har installeret. Det er en vigtig detalje, fordi det gør emojis egnet til langsomme mobilnetværk, men også fordi alt afhænger af, at afsender- og modtagertelefonerne forstår koden på samme måde. Eftersom emoji kun fungerede inden for bestemte mobiludbydere, så kunne man ikke sende symbolerne på tværs af udbydere, heller ikke da de to andre japanske mobil-selskaber lancerede deres eget symbolsæt få måneder efter Docomo. Det var derfor afgørende, at udbyderne havde det bedste udbud, så teenagerne ikke gik over til konkurrenterne. Det store fremskridt skete i 2006, hvor emoji blev en del af standard tegnsættet Unicode, som langt de fleste digitale producenter understøtter,⁴ og standardiseringen betød, at brugen af emojis eksploderede, selvom de længe havde eksisteret på beskedtjenester fra Yahoo, MSN og ICQ. Emoji findes også på computere, men især efter smartphoenens fremkomst er det næsten udelukkende mobiltelefonens tegnsæt: Det er her, de indgår i hverdagskommunikationen i sms og på sociale medier, og det er telefonens fokus på hurtige og ikke mindst korte beskeder, som er med til at gøre emojis til mobiltelefonens sprog. I øvrigt fik Apples iPhone faktisk ikke fodfæste i Japan, før emojis blev integreret i styresystemet, og selvom en medvirkende faktor til den manglende udbredelse var, at telefonen længe var teknisk underlegen på andre punkter i forhold til de asiatiske mobiltelefoner, så har Apple nu indbygget emojis i alle deres produkter. Bortset fra det er det i høj grad udbredelsen af iPhones, som har medført, at emojis nu er blevet en integreret del af smartphonekulturen også uden for Japan, fordi emoji-tastaturet er integreret i telefonens software.

Book from the Ground

Konteksten til emojis popularitet er blandt andet, at billeder og symboler længe har været et kunstnerisk materiale, fra hulemalerierne i Lascaux og helt op til nyere tid, hvor vi ser billedkunstneriske symbol-kunstnere som eksempelvis Lars Arrhenius, hvis lange udsmykingsremse *Mannen utan kvaliteter* (2002) benytter en velkendt

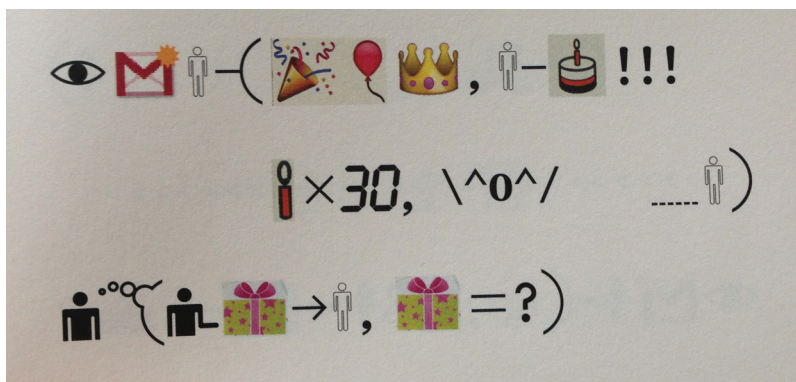
piktogramstil, og Søren Behncke, hvis ofte morsomme collager med finurlige titler primært består af symboler fundet på hverdagsindpakninger. Overgangen fra billedkunsten til litteraturen kan i den henseende være flydende, for når Lars Arrhenius' vægudsmykning i virkeligheden er en kompleks (og både vældig trist og utrolig sjov) fortælling om en mands mulige livsforløb, udtrykt i fortællestreng, der forgrener sig for senere undertiden at smelte sammen til nye forløb, så bliver det jo til litteratur. Også selvom Arrhenius ikke bruger det vante alfanumeriske alfabet til at fortælle den forgrenede historie, der begynder længst til højre på væggen med, at et par mødes og slutter samme sted med, at deres barn, nu en gammel mand, dør.

Figur: Lars Arrhenius: *Mannen utan kvaliteter*, Mälardalens Universitet, eget foto.

Også den kinesiske kunstner Xu Bing har arbejdet med forholdet mellem sprog, litteratur, skrift og symboler, især da han i 2010 udgav bogen *Book from the Ground: from point to point*, som var den foreløbige kulmination på et syvårigt projekt, der udforsker, om de visuelle ikoner, ideogrammer og logoer, som vi i stigende grad anvender til alt, kan siges at være en slags universalsprog. Xu Bings baggrund er, at han i et tidligere projekt, udgivelsen *Book from the Sky*, skrev med tegn, som lignede kinesiske skrifttegn, men som alle var opfundet af ham selv. *Book from the Sky* er på mange måder et massivt værk i kinesisk samtidskunst – Xu Bing designede 4.000 forskellige tegn, som alle ligner, men ikke er, ægte skrifttegn, han udskar selv alle trykpladerne, og i opsætningen af bogen/kunstværket trak han på en lang række kinesiske stilistiske konventioner. Som Xu Bing selv skriver på bagsiden af den senere *Book from the Ground: from point to point*, var den forrige bog med vilje “a book no one could read”, selvom det måske umiddelbart så sådan ud, fordi alle konventioner om opsætning og materiel kultur var overholdt.

Med udgivelsen af *Book from the Ground: from point to point* sigtede han imidlertid i stedet efter at lave “a book that anyone can read”, fordi den benytter symboler, som er velkendte fra samtidskulturen, og som i princippet kan forstås af alle “with experience in contemporary life”. Ligesom de billedkunstneriske værker fra Lars Arrenius, så benytter Xu Bing i bogen udelukkende symboler fra hverdagslivets digitale kommunikation (inklusive emojis), når han fortæller om 24 timer i en mands liv. Eksempelvis her i kapitel 3, hvor hovedpersonen modtager en email fra en glad Hr. Hvid (\\^0^/ betyder, at man jubler med armene i vejret) med en invitation til en 30-års fødselsdag og efterfølgende overvejer, hvad han skal købe i gave:

Med sine 112 sider er *Book from the Ground* ikke en særlig lang bog, men den er meget langsom at læse, fordi det kræver omtanke at afkode og opbygge fortællingen selv. På den måde benytter bogen – og de #emojireads som vi så på ovenfor – sig af samme fortælle- og implicite læsestrategi, som kapitel 12 i Jennifer Egans *A Visit from the Goon Squad*, hvor hele kapitlet bliver fortalt gennem grafisk opsætning i et powerpoint-show, som kapitlets fortæller, den 12-årige Ally, skriver sin dagbog med.⁵ Modsat hvad man skulle tro, er kapitlet overraskende nemt at forstå som fortælling, selvom det er langsomt at læse, fordi man som læser skal afkode de grafiske sammenhænge til en form for lineær fortælling. Man kan ikke nøjes med at forlade sig på ordene for at forstå historien, men må bruge noget tid på også at fortolke de grafiske elementer. Egans kapitel og Xi Bings bog lægger sig dermed i grænselandet mellem grafisk roman (graphic novel) og ‘almindelig’ litterær tekst, der benytter ord som formidlingsform. Begge er tydeligvis påvirket af det blandingssprog, som er opstået på sociale medier og på digitale platforme som smartphonen, hvor tekst, billeder, symboler, animationer og andre grafiske elementer alle er vigtige dele af det samlede udtryk.

Emojis søskende?

Emojis er nemlig blot en del af en større trend, hvor de multimodale og -mediale digitale teknologier udnyttes til at skabe det æstetiske udtryk af de tekster, der fortælles. Et fænomen som animerede *gifs* – meget korte videoklip, der kører i loop – benytter sig også af kombinationen af tekst og billede, når de bruges til at (gen)fortælle noget i en meget humoristisk tone. Ofte er det fra tv og film, men det

kan også være sjove klip, som nogen har optaget med en mobiltelefon, og som så bliver klippet til af andre. De seneste to år er animerede gifs blevet meget populære online, og med sloganet “Just as easy as sending an emoji” er appen *PopKey* i skrivende stund netop blevet lanceret til iPhone. Hvor emojis er mobilens sprog, så har de animerede gifs indtil videre været computerens sprog på de sociale medier, men noget tyder på, at det er ved at ændre sig, for *PopKey* installerer et “gif-tastatur”, således at man nemt kan ‘skrive’ sit budskab ved hjælp af de små animationer. Appen henter de små videoklip fra en online database, der også holder styr på, hvilke gifs, der er mest populære for tiden. Det nye er, at det med *PopKey* bliver nemt at skrive med gifs fra mobiltelefonen, hvilket indtil nu har været forbundet med en del omveje og bøvl.

Den danske forfatter Olga Ravn har længe skrevet i animerede gifs på sin blog, hvor hun i små videoloops med billedtekster kommenterer på sit liv som spirende forfatter med svensk kæreste og en hang til fodbold. Eksempelvis 18. september 2014, hvor hun i en serie på 17 korte gif-loops og et enkelt foto af en triumferende baby udgav “AT SKRIVE DEN SVÆRE TOER – FEELINGS – EN GIF-SAGA I SEKS DELE” (Ravn 2014). Gif’en forandrer og udvider på den måde forfatterens vokabularium og giver mulighed for multimedial digtning, hvor videoklip og ord sammen fortæller en hverdagshistorie på en blog, der nok er så langt fra formel udgivelse, som man kan komme. Tilsvarende har Marie Kreizman, som antændte gnisten til #emojireads, bloggen *slaughterhouse90210*, hvor hun med undertitlen “Kurt Vonnegut, meet Brenda Walsh” kombinerer citater fra ‘fin-litteratur’ med stills eller animerede gifs fra populærkulturelle film og tv-serier, heraf titlen *Slagterhouse* (Kurt Vonneguts *Slaughterhouse-Five*) og 90210 (tv-serien *Beverly Hills 90210*). Hun lader eksempelvis et citat fra Kurt Vonneguts *A Man without a Country* og et still fra den populære animerede komediserie *Bob’s Burgers* kommentere hinanden (Kreizman 2014). Det er bemærkelsesværdigt, men givet mediet ikke overraskende, at litteraturreferencen altid krediteres fuldt, mens det populærkulturelle billede altid står uden reference og på sin vis forventes at være kendt materiale.

På den måde nærmer vi os måske med slingrende skridt den situation, som Jennifer Egan beskriver i et af de sidste kapitler i *A Visit from the Goon Squad*, hvor folk bruger deres mobiltelefoner til at kommunikere i et forsimplet skriftsprog, også når de er lige ved siden af hinanden. I Egans udlægning fremstår det måske lidt trist – som om folk ikke kan finde ud af at tale sammen – men man kan også forstå det sådan at mobiltelefonen åbner for nye måder at tale sammen på. Man kan i hvert fald godt sige, at når man bruger emojis (og animerede gifs) til at udtrykke sig, så gør man noget, man hverken kan i tale- eller skriftsproget: Det er billedet og ikke mindst sammensætningen af billederne, som skaber fortællingen. Det mulige budskab formes af en collage af visuelle og tekstlige udtryk, som indgår i en form for betydningsnetværk, der er i konstant forandring og under kraftig påvirkning fra andre medier og sociale praksisser. En emoji eller en animeret gif bliver sjov, fordi den indgår i overraskende sammenhænge, eller fordi den også bliver brugt i andre sammenhænge. Litteraturen på mobilen indgår i denne udvikling, og den er multimedial og multimedial. På den måde viser det, hvordan litteraturen også i dette nye medie spiller en vigtig rolle, når det kommer til at udforske mulighederne i de

medier og teknologier, som vi omgås til daglig.

Og første sætning i dette essay? Det er fra Franz Kafkas "Forvandlingen": "Da Gregor Samsa en morgen vågnede efter urolige drømme, fandt han sig i sengen forvandlet til et kæmpestort kryb" (53).

Noter

- 1 Amazon Mechanical Turk er Amazons databehandlingsfirma, hvor enhver kan tilmelde sig meget små rutineopgaver, som man får mikrobetaling for, eksempelvis 3 cent per opgave. I dette tilfælde skulle tre personer oversætte hver sætning, hvorefter tre personer skulle vælge, hvilken de synes var bedst. Man kunne vælge at oversætte meget eller lidt, og fik 6 cent pr. sætning. Hele det komplicerede system styres automatisk af AMT.
- 2 Straks derefter kom Maria Kreizman selv med et eksempel af Margaret Atwood "“This book was like 🙄 😏 😍 🍑 🙈 .” --Margaret Atwood" (<https://twitter.com/mariskreizman/status/495221396017254400>)
- 3 Tanken med #FridayReads / #fredagsbog er, at man kan inspirere hinanden til weekendlæsning, og forlag som Random House og Gyldendal er meget aktive, når de deltager i fredagsløjerne og er med til at skabe en samtale om litteratur og læsning.
- 4 Koden til tegnet "b" er eksempelvis "U+0062", og tegnet "gammeldags sort telefon" skrives "U+260E", og det er så enheden selv, der erstatter koden med hhv "b" og 📞 .
- 5 Hele kapitlet kan ses på *The Guardians* hjemmeside, og side 33 i kapitlet er et godt eksempel på, hvordan betydningen af ordene nødvendigvis må afkodes i forhold til sidens grafiske elementer. <http://www.theguardian.com/childrens-books-site/interactive/2011/apr/08/extract-visit-from-the-goon-squad-jennifer-egan>.

Litteratur

- Allen, Erin (2013): "A Whale of an Acquisition", *Library of Congress Blog*, 22. februar 2013: <http://blogs.loc.gov/loc/2013/02/a-whale-of-an-acquisition/>.
- Auckerman, W. (2001): "Surveys Show Cell Phone Secrets of Japanese Youth", *Asia Wireless News*, 1. januar 2001.
- Egan, Jennifer (2010): *A Visit from the Goon Squad*, New York: Alfred A. Knopf.
- Franz Kafka (1984): "Forvandlingen", i *Dommen og andre fortællinger*, København: Gyldendal.
- Kreizman, Maris (2014): "The youngest child in any family is always a jokemaker", *Slaughterhouse 90210*, 3. oktober 2014: <http://slaughterhouse90210.tumblr.com/post/99053546042/the-youngest-child-in-any-family-is-always-a>.
- Melville, Herman and Fred Benenson (oversat af Amazon Mechanical Turk) (2013): *Emoji Dick; or, The Whale*. Selvudgivelse.
- PopKey (2014), iPhone app.
- Ravn, Olga (2014): "AT SKRIVE DEN SVÆRE TOER – FEELINGS – EN GIF-SAGA I SEKS DELE", *Olga Ravn*, 18. september 2014: http://olga-ravn.blogspot.dk/2014/09/blog-post_18.html.
- The White House (2014): "This Is an Infographic About Millennials", 8. oktober 2014: <http://www.whitehouse.gov/share/millennials>
- Xu, Bing (1987-91): *Tianshu, Book from the Sky*.
- Xu, Bing (2014 [2010]): *Book from the Ground: from point to point*, Cambridge, Mass.: The MIT Press.